

การปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
โรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดสุรินทร์
The Practice of the 5 Precepts in the daily Life of Students
in Buddhist Oriented Schools In Surin Province

พระครูวินัยธรสมุทร ถาวรธมโม* พระธรรมโมลี**

PhrakhruvinaiTHONSamutThavaradhammo, Phradhammamolee

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : samutmcu@gmail.com

Received : March 29, 2019

Revised : April 25, 2019

Accepted : May 9, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักศีลห้า และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ สำหรับใช้เป็นแนวทางปรับปรุง แก้ไขการเรียนการสอน ปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนมีนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๓๐ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๓๙๗ คน ซึ่งสุ่มแบบแบ่งชั้นกระจาย เป็นสัดส่วนกันจากโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลเก็บด้วยการส่งแบบสอบถามให้ตอบในห้องเรียน และวิเคราะห์ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์เพียร์สัน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพบิฑา มารดาของนักเรียน ส่วนมากยังอยู่ด้วยกัน ร้อยละ ๗๒.๔ ยังมีชีวิตทั้ง ๒ คน ร้อยละ ๙๓.๒ พักอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ ๗๙.๑ ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม ร้อยละ ๗๗.๘ เป็นเกษตรกรทั้งบิดามารดา ร้อยละ ๓๔.๙ นักเรียนมีคะแนนความรู้เฉลี่ยร้อยละ ๘๑.๒ มีความรู้ ศีลข้อ ๑ มากสุด รองลงมาศีลข้อ ๒ ข้อ ๕ ข้อ ๓ และข้อ ๔ ร้อยละ ๘๔.๒, ๘๒.๐, ๘๑.๗, ๘๐.๐ และ ๗๗.๐ ตามลำดับ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ ๔๒.๔ เป็นไปที่วัด ๔๓.๔ ที่บ้านและที่อื่น ๓๙.๓ มีการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ รวมเฉลี่ยร้อยละ ๗๖.๕ ปฏิบัติตามศีลข้อ ๕ มากสุด รองลงมาศีลข้อ ๑ ข้อ ๓ ข้อ ๒ และข้อ ๔ ร้อยละ ๘๗.๕, ๗๙.๑, ๗๘.๕, ๖๘.๗ และร้อยละ ๖๖.๔ ตามลำดับ ชั้นปี เพศ อายุ

* พระครูวินัยธรสมุทร ถาวรธมโมผศ.ดร. PhrakhruvinaiTHONSamutThavaradhammo, Asst.Prof.Dr.

** พระธรรมโมลี, ดร. Phradhammamolee, Dr.

อาชีพบิดามารดา ความรู้ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียน โรงเรียนวิถิปุทธ ในจังหวัดสุรินทร์ จึงควรจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งมากในจำนวนกิจกรรมและมากในจำนวนนักเรียน

คำสำคัญ : ศีล ๕, โรงเรียนวิถิปุทธ, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

This research aims to study the practices of five precepts and the factors resulting in the practices of students in Buddhist Oriented Schools as the way to adjust and improve the learning, the teaching, and also to instill morality, virtue, and ethics to students in order to make them have good character and desirable behavior of society. The samples of this study consist of 330 students in Pathom 6, and 397 in Mathayom 3 by Cluster Random Sampling that proportionally distributed from Buddhist Oriented Schools in Surin Province. The Data has been collected by sending questionnaires to students in classrooms, and then analyzed by percentage, average, SD, Pearson correlation, T.Test, and ANOVA.

The results of the study were found that the status of students' parents are mostly staying together at average 72.4, still alive of both at 93.2. Students stay with parents at average 79.1. The parents of students are mostly workers and farmers at average 77.8., being farmers both father and mother at average 34.9. Students have score of knowledge at average 81.2. They know highly in the first precept followed by the five, the third, the second, and the fourth at percentage 84.2, 82.0, 81.7, 80.0, and 77.0 respectively. They joined the religious activities at percentage 42.4 at the temples 43.4, at homes and others 39.3, in overall, they observed five precepts at average 76.5, mostly observed the fifth precept followed by the first, the third, the second and the fourth precept at parentage 87.5, 79.1, 78.5, 68.7 and 66.4 respectively. Year, class, gender, age, occupation of parents, knowledge, and the joint activities in Buddhist events are the factors that entail the practice of 5 precepts by students from Buddhist schools in Surin Province. Thus there should be more organizing of Buddhist activities for students both quantity of activities and quantity of students

Keywords : 5 precepts, the school of Buddhist way, Surin Province.

บทนำ

ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตของคนไทยจึงได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้นำมาถือปฏิบัติจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งล้วนมีความเกี่ยวข้องกับสังคมไทย และประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ก็ได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตจิตใจของคนไทยเป็นเวลานาน สามารถสังเกตได้จากผลสะท้อนที่ปรากฏออกมาในด้านต่างๆ เช่น วิถีชีวิต ทศนคติ พฤติกรรมนิสัยใจคอชาวไทยที่มีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นนิจ จากลักษณะดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการยอมรับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักศีลห้าที่กล่าวในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ว่าเป็นธรรมเป็นเหตุให้ถูกเชิญไปอยู่ในสวรรค์ ความว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นเหมือนถูกเชิญไปอยู่ในสวรรค์ คือ บุคคลเป็นผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ๑ เป็นผู้งดเว้นจากอกุศลนาทาน ๑ เป็นผู้งดเว้นจากกาเมศุมิฉฉาจาร ๑ เป็นผู้งดเว้นจากมุสาวาท ๑ เป็นผู้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑”^๑ และยังนำมาปฏิบัติดัดแปลงให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต^๒ ซึ่งชาวไทยส่วนใหญ่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ผ่านพิธีกรรม คำสอน และการปฏิบัติตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาบางอย่างได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และประเพณีของคนไทย^๓ ที่มีการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนพื้นฐานคือศีลนั่นเอง เพราะศีลเป็นระเบียบความประพฤติคือระเบียบความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกาย วาจา ตลอดจนถึงการทำความเลวร้าย ซึ่งที่เอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ อันเป็นไปเพื่อเข้าถึงจุดหมายอันดีงาม ซึ่งเป็นอุดมคติของคนในสังคม ชุมชน สถาบันนั้นๆ โดยทั่วไประเบียบความประพฤตินี้จะมีลักษณะเป็นการปิดกั้นโอกาสที่จะทำความชั่วและส่งเสริมโอกาสสำหรับทำความดี โดยฝึกคนให้รู้จักสร้างความสัมพันธ์ด้านกาย วาจาที่ดีงามกับสภาพแวดล้อมอันจะเป็นผลเอื้ออำนวยแก่การดำรงอยู่ทั้งตนเองและชุมชนหรือสังคม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นหมู่ย่อมมีปัญหาที่มีสภาพแตกต่างกันไปทั้งโดยกาลเทศะ ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของภาวะความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทำให้มนุษย์ขาดวินัย เช่น การทะเลาะวิวาทกันระหว่างสถาบัน การทำความผิดทางเพศ ติดเกมส์ ใช้ยาเสพติด การโกหก หลอกลวง การเสพสิ่งเสพติด รวมทั้งมีการก่ออาชญากรรม ปล้นชิงทรัพย์ ที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน

^๑ อด.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๑๔๑-๑๔๒.

^๒ สมเด็จพระญาณสังวรราชนาถาภ, จามเทวีวงศ์ พงศาตารเมืองศรีอยุธยา, (พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๖), หน้า ๗.

^๓ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๓, ๙, ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๔), หน้า ๑๐๙.

อยู่เป็นประจำ ซึ่งจะพบข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ ที่ปรากฏให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนไทยมีปัญหาผลการเรียนต่ำลง เกิดปัญหาพฤติกรรมอาการลักขโมย พฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ทะเลาะเบาะแว้ง มีปัญหา ยาเสพติด^๔ โดยเฉพาะมีเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญของชาติร่วมอยู่ด้วย สังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การที่จะวางบทบัญญัติเกี่ยวกับศีลในส่วนรายละเอียดลงไว้เป็นแบบแผนอย่างเดียวกันตามตัวอย่างที่เรียกว่า วินัยนั้นไม่อาจทำได้ ดังนั้นสำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไป ในทางพระพุทธศาสนา จึงแนะนำสั่งสอนหลักธรรมที่เรียกว่า ศีล ๕ ไว้เป็นข้อกำหนดพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันของชาวพุทธทั่วไป คือ การไม่ละเมิดต่อชีวิต ต่อทรัพย์สิน ต่อของรักของกันและกัน การไม่ใช้วาจาที่ละเมิดความจริง เพราะเห็นแก่ตนและมุ่งทำลายผู้อื่น และการไม่ยอมทำลายสติสัมปชัญญะหรือความสำนึกผิดชอบชั่วดีของตน ด้วยการตกไปในอำนาจสิ่งเสพยาเสพติด^๕

ปัญหาเหล่านี้ต้องแก้ตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องมีการฝึกฝนให้เป็นคนดี มีพฤติกรรมพึงประสงค์ มีการส่งเสริมจริยธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ จะทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นคนดี มีวินัย ยอมรับกฎและข้อบังคับของครอบครัวและสังคม มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น ในสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนและประหยัด มุ่งทำประโยชน์ให้สังคม^๖ โดยมีหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อมผสม หล่อหลอม ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งโรงเรียนวิถีพุทธเมื่อปี ๒๕๔๖ ขึ้น เพื่อให้เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคล เพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัด^๗ ในระดับดังกล่าวกว่า ๑๐,๐๐๐ โรงเรียน กระจายทั่วประเทศ ดำเนินการมาแล้วเกือบ ๒๐ ปี การวิจัยนี้จึงสนใจติดตามการดำเนินงาน เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักศีลห้า และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีลห้า ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดสุรินทร์ โดยหวังว่า การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ผ่านมา จะเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการเรียนการสอน พัฒนาปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนและเยาวชน ได้มีนิสัย และพฤติกรรมปฏิบัติที่ดี ที่สังคมพึงประสงค์สืบ

^๔ “ไทยรัฐออนไลน์, โพล “เอแบค” ชี้ ประชาชน 75.2% คิดว่า “คุณธรรม จริยธรรม” สังคมไทยเสื่อมลง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thairath.co.th/content/357920> [2556]

^๕ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓๑.

^๖ ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, ปัจจัยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครอบครัว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสมุทรสาคร, **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒** (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๒๖๓.

^๗ บรรเจอดพร รัตนพันธุ์, **สู่เส้นทางโรงเรียนวิถีพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
๒. เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล ๕ ของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ
๓. เพื่อศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ
๔. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ชนิดการวิจัยพรรณนาในแบบการศึกษาเชิงการวิเคราะห์ (Descriptive research in analytical studies) แบบการศึกษา ณ จุดเวลา (Cross-sectional study) เก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้วตามปกติพร้อมกันทุกตัวแปร จากนักเรียนตัวอย่าง ๗๒๗ คน ซึ่งสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามระดับการศึกษา โดยส่งแบบสอบถามให้ตอบในห้องเรียน ตอบเสร็จเก็บแบบสอบถามทันที แบบสอบถามที่ใช้ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปและสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ๘ ข้อ ความรู้ ความเข้าใจในศีลห้า ๒๐ ข้อ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ๒๐ ข้อ และ การปฏิบัติตามหลักศีลห้า ๒๐ ข้อ นำผลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณหาจำนวนและร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อ ให้คะแนน และหาค่าต่ำสุด สูงสุด เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา เปรียบเทียบระหว่างตัวแปรด้วยสถิติ t – test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้วแต่กรณี และหาความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อตอบวัตถุประสงค์เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีลห้าของนักเรียน

ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไป นักเรียนที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๓๐ คนหรือร้อยละ ๔๕.๔ และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๓๙๗ คนหรือร้อยละ ๕๔.๖ เป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชายเล็กน้อย (ร้อยละ ๔๖.๔ : ๕๓.๖) แต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เป็นนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย สำหรับอายุ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เรียงตามเกณฑ์ (อายุ ๑๒ ปี) ร้อยละ ๘๘.๕ น้อยกว่าเกณฑ์ ๓๕ คนหรือร้อยละ ๑๐.๖ และเกินเกณฑ์ ๓ คนหรือร้อยละ ๐.๙ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรียงตามเกณฑ์ (อายุ ๑๕ ปี) ร้อยละ ๖๐.๒ น้อยกว่าเกณฑ์ ๑๔๘ คนหรือร้อยละ ๓๗.๓ และมากกว่าเกณฑ์ ๙ คนหรือร้อยละ ๒.๓

๒. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว

๒.๑ สภาพของบิดามารดาและการอยู่อาศัย นักเรียนที่ศึกษา ส่วนมากบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ ๗๒.๔ ที่แยกกันอยู่หรือเป็นหม้ายมีร้อยละ ๒๗.๖ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ บิดามารดาของนักเรียนยังมีชีวิตทั้งสองคนร้อยละ ๙๓.๗ ที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมร้อยละ ๖.๓ ส่วนมากพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาร้อยละ ๗๙.๑ อยู่กับปู่ย่า ตายาย ร้อยละ ๑๘.๖ และอยู่กับญาติร้อยละ ๒.๓ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่กับบิดามารดามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เล็กน้อย (ร้อยละ ๘๐.๙ : ๗๗.๖) แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อยู่กับปู่ย่า ตายายมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๒.๒ อาชีพบิดามารดาของนักเรียน ส่วนมากรับจ้างและเกษตรกรร้อยละ ๗๐ เศษ โดยที่บิดามารดามีอาชีพเดียวกัน จำนวนมาร้อยละ ๓๔.๙ บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง รองลงมาบิดามารดามีอาชีพเกษตรกรร้อยละ ๒๔.๕ ที่เหลือประมาณร้อยละ ๑๒.๐ – ๑๖.๐ บิดามารดามีอาชีพต่างกัน มีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ กับมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักศีลห้า นักเรียนส่วนมาก (จำนวนมากกว่าร้อยละ ๘๐) มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตาม หลักศีลห้า จากคำถาม ๒๐ ข้อ ตอบถูก ๑๓ ข้อ โดยมีความรู้ ความเข้าใจที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติตามสถานการณ์ที่ถามให้ตอบ ดังนี้

ถ้านักเรียนพบนกเขาตกจากต้นไม้ จะช่วยเหลือ ดูแล และส่งกลับต้นไม้ตามเดิม (๘๙.๑%) เห็นเพื่อนกำลังไล่ตีกัน จะเข้าไปห้าม อย่าให้ตี (๘๕.๔%) สมชายโดนเพื่อแกล้งประจำ จะไปบอกครู (๘๙.๐%) เห็นเพื่อน ๆ จับโก่งมาชนกัน จะห้าม แนะนำอย่าทำ (๘๒.๐%) สมชายพยายามแย่งของเล่นเพื่อนมาเป็นของตนเอง สมชายผิดศีลข้อสอง (๘๐.๓%)

เด็กชายใหม่ชอบพอกับสมศรี เลิกเรียนจึงชวนว่าจะไปส่งบ้าน แต่พาไปที่อื่น เด็กชายใหม่จะผิดศีลข้อสาม (๙๑.๔%) แต่ถ้าสัญญากับครูว่าจะส่งกลับบ้านทุกครั้ง แล้วไม่ส่ง จะผิดศีลข้อสี่ (๙๑.๘%) หรือแสดงอาการว่าป่วย จึงไม่ไปโรงเรียน ก็ผิดศีลข้อสี่ (๘๕.๐%) เด็กชายมโนอ้างว่า ทำข้อสอบได้ทุกข้อ เพราะครูบอกให้ก่อนสอบ เพื่อนเชื่อ เด็กชายมโนก็ผิดศีลมุสา (๙๐.๖%)

การดื่มสุรา นักเรียนรู้ว่า มีโทษมากกว่าประโยชน์ (๙๓.๐%) ถ้าดื่มจนเมา ผิดศีลแน่นอน (๘๗.๘%) คนดื่มสุรา ชื่อดื่มทุกวัน แต่ไม่เมา เขาผิดศีลข้อห้า (๘๓.๘%) แต่ถ้าดื่มจนเมา นักเรียนรู้ว่า อาจเกิดเหตุวิวาทได้ (๘๘.๐%)

ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักศีลห้านี้ เมื่อให้คะแนนและวิเคราะห์เป็นระดับความรู้พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมร้อยละ ๘๑.๒ ของคะแนนเต็ม ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก โดยศีลข้อหนึ่งมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุด (๘๔.๒%) รองลงมาศีลข้อห้า (๘๒.๐%) ศีลข้อสาม (๘๑.๗%)

ศีลข้อสอง (๘๐.๐%) และศีลข้อสี่ (๗๗.๐%) ตามลำดับ แต่เมื่อแบ่งนักเรียนตามคะแนนความรู้ ปรากฏว่า ความรู้ศีลห้ารวม นักเรียนร้อยละ ๖๗.๑ มีความรู้ระดับดีมาก โดยนักเรียนที่มีความรู้ระดับดีมาก ศีลข้อสองมีจำนวนมากสุด รองลงมาศีลข้อสาม ข้อหนึ่ง ศีลข้อห้า และศีลข้อสี่มีจำนวนน้อยสุดคิดเป็นร้อยละ ๘๐.๓, ๕๗.๘, ๕๗.๔, ๓๖.๙ และร้อยละ ๒๙.๖ตามลำดับ

๔. การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา พบว่า นักเรียนร้อยละ ๙๓.๕ นานๆ ครั้งไปทำบุญวันสำคัญทางศาสนาและไปเวียนเทียนวันวิสาขบูชา และไปบำเพ็ญประโยชน์ ร้อยละ ๖๒.๒ นักเรียนร้อยละ ๙๘.๐ ไปทำบุญตักบาตรและทำกิจกรรมในวันเข้าพรรษา ส่วนมากนักเรียนชอบทำบุญถวายสังฆทาน ร้อยละ ๖๓.๕ ส่วนการทำบุญทอดกฐินระดับปานกลาง ร้อยละ ๕๐.๓ และการทำงานสงกรานต์ ร้อยละ ๓๒.๓ แต่นักเรียนชอบสวดมนต์ไหว้พระและฟังเทศน์ ร้อยละ ๖๑.๖ นักเรียนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมและการนั่งสมาธิปานกลางคือ ร้อยละ ๕๑.๙ : ๕๘.๓๔ ส่วนการเข้าค่ายพุทธบุตร ร้อยละ ๔๗.๙ และนักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาสบวชสามเณรและบวชพราหมณ์คือ ร้อยละ ๖๐.๑ ทำบุญ กิจกรรมศาสนา นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระที่บ้านและสวดมนต์ก่อนนอนระดับปานกลางคือ (ร้อยละ ๕๕.๔ : ๕๐.๘) และไม่ค่อยชอบนั่งสมาธิที่บ้าน ร้อยละ ๕๑.๓ แต่ชอบปล่อยสัตว์ ร้อยละ ๖๐.๑ ส่วนการบริจาคสิ่งของให้วัดหรือให้โรงเรียนผู้ยากไร้ ร้อยละ ๔๙.๐ และร่วมทำบุญประเพณีวันสารทของท้องถิ่น ร้อยละ ๔๓.๑

ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียน มีคะแนนระดับเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของคะแนนเต็ม โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ยที่วัดมากกว่าที่บ้านและที่อื่น แต่เมื่อแบ่งคะแนนการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า มีนักเรียนจำนวนร้อยละ ๒๘.๒ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับมาก เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดร้อยละ ๒๗.๖ และเข้าร่วมกิจกรรมที่บ้านและที่อื่นร้อยละ ๒๘.๙ ดังตารางที่ ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดกับที่บ้านและที่อื่น พบว่า สัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๑

๕. การปฏิบัติตามศีลห้า

การปฏิบัติตามศีลห้ารายข้อ จากข้อคำถามเชิงกรณีตัวอย่างการปฏิบัติศีลห้าที่ให้นักเรียนตอบ พบว่า นักเรียนส่วนมากปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ โดยตอบว่า ไม่ปฏิบัติเลย หรือปฏิบัติแต่ทำเพียงนาน ๆ ครั้ง

ศีลข้อหนึ่ง ถามว่า นักเรียนเคยเล่นชนไก่บ้างหรือไม่ ตอบว่า ไม่เคยเลยร้อยละ ๘๒.๑ แต่ถามว่า นักเรียนเคยตีงู ยิงนก ยิง หรือฆ่ากิ้งก่าบ้างหรือไม่ จะมีนักเรียนประมาณร้อยละ ๕๔-๕๖ ตอบว่า ไม่เคยเลย มีประมาณร้อยละ ๒๘ -๓๗ ตอบว่า เคยบ้าง นาน ๆ ครั้ง

ศีลข้อสอง ถามว่า นักเรียนเคยขโมยของเพื่อนบ้างหรือไม่ ตอบว่า ไม่เคยเลยร้อยละ ๖๑.๖ แต่ถามว่า เคยขโมยเงินพ่อแม่บ้างหรือเปล่า ตอบว่า นักเรียนร้อยละ ๕๓.๔ นานๆ ครั้ง และจะมีนักเรียนร้อยละ ๔๘.๑ ตอบว่า เคยยืมของเพื่อนแล้วไม่คืน

ศีลข้อสาม ถามว่า นักเรียนเคยทะเลาะกันเพราะมีการแย่งจีบแฟนคนเดียวกันหรือเปล่า ร้อยละ ๗๗.๒ ตอบว่า ไม่เคยเลย แต่ถามว่า นักเรียนเคยทำร้ายจิตใจเพื่อนหญิงบ้างหรือเปล่า ตอบว่า ร้อยละ ๕๔.๗ บอกว่า นานๆ ครั้ง

ศีลข้อสี่ นักเรียนร้อยละ ๕๓.๔ ไม่เคยยุ่งให้เพื่อนทะเลาะกันเลย แต่ถามว่า นักเรียนเคยพูดโกหกเพื่อน โกหกคนอื่นและพูดโกหกพ่อแม่บ้างหรือเปล่า คำตอบมีความใกล้เคียงกันคือ (ร้อยละ ๖๒.๙ : ๖๓.๐ : ๖๘.๕) นานๆ ครั้ง

ศีลข้อห้า ถามว่า นักเรียนเคยเสพสิ่งเสพติดบ้างหรือเปล่า ตอบว่า ไม่เคยเลยร้อยละ ๘๘.๖ และถามว่า นักเรียนเคยมีความมีความประมาท ขาดสติ เคยสูบบุหรี่ เคยเล่นการพนัน และเคยดื่มสุรบ้างหรือเปล่า ตอบว่า ไม่เคยเลย (ร้อยละ ๗๙.๘ : ๗๓.๐ : ๕๕.๘ : ๕๖.๓)

เมื่อให้คะแนนแบ่งคะแนนเป็นระดับการปฏิบัติตามศีลห้า นักเรียนโดยรวมมีการปฏิบัติตามศีลห้าเฉลี่ยในระดับค่อนข้างมาก ได้คะแนนเฉลี่ยเกือบร้อยละ ๘๐ ของคะแนนเต็ม (ร้อยละ ๗๖.๕) นักเรียนปฏิบัติตามศีลข้อห้าสูงสุด (ร้อยละ ๘๗.๕) รองลงมาศีลข้อหนึ่ง (ร้อยละ ๗๙.๑) ศีลข้อสาม (ร้อยละ ๗๘.๕) ศีลข้อสอง (ร้อยละ ๖๘.๗) และปฏิบัติตามศีลข้อสี่น้อยสุด (ร้อยละ (๖๖.๔) ดังตารางที่ ๓ เมื่อวิเคราะห์เป็นจำนวนนักเรียน พบว่า มีนักเรียนร้อยละ ๔๘.๔ ปฏิบัติตามศีลห้าในระดับมาก โดยปฏิบัติตามศีลข้อห้าสูงสุดร้อยละ ๘๑.๗ รองลงมาศีลข้อสาม ศีลข้อหนึ่ง ส่วนศีลข้อสอง และศีลข้อสี่มีนักเรียนจำนวนร้อยละ ๒๘.๒ และร้อยละ ๑๕.๑ ที่มีการปฏิบัติตามในระดับมาก

๖. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้า

๖.๑ ระดับชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักเรียน ป. ๖ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียน ม. ๓ ทั้งห้าข้อและโดยรวม แต่มีการปฏิบัติตามมากกว่าเฉพาะศีลข้อสอง (ร้อยละ ๘.๔๘ : ๘.๐๕) ข้อสาม (ร้อยละ ๔.๙๐ : ๔.๕๕) ข้อห้า (ร้อยละ ๑๓.๕๗ : ๑๒.๗๖) และศีลห้าโดยรวม (ร้อยละ ๔๖.๕๘ : ๔๕.๓๕) เท่านั้น ส่วนศีลข้อหนึ่งกับข้อสี่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แสดงว่า ระดับชั้นปีที่ศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าโดยรวม และศีลข้อสอง ข้อสาม และศีลข้อห้า ส่วนศีลข้อหนึ่งกับข้อสี่ยังไม่พบว่ามีผล

๖.๒ เพศของนักเรียน พบว่า นักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าของนักเรียนชายทุกข้อและโดยรวม แต่สูงกว่าจริงในทางสถิติเฉพาะศีลข้อหนึ่ง (ร้อยละ ๑๓.๔๖ : ๙.๘๑) ข้อสอง (ร้อยละ ๘.๖๒ : ๗.๘๑) ข้อสี่ (ร้อยละ ๘.๓๑ : ๗.๕๗) ข้อห้า (ร้อยละ ๑๓.๖๕ : ๑๒.๕๒) และศีลห้าโดยรวม (ร้อยละ ๔๘.๙๕ : ๔๒.๓๙) ส่วนข้อสามไม่สูงกว่าจริง แสดงว่า เพศของนักเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ เว้นเพียงศีลข้อสามยังไม่พบว่า มีผลทำให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการปฏิบัติตามศีลข้อนี้แตกต่างกัน

๖.๓ อายุของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเฉพาะศีลข้อสอง (ร้อยละ ๘.๗๗ : ๘.๔๖ : ๘.๑๘ : ๘.๐๐) ข้อสาม (ร้อยละ ๔.๙๗ : ๔.๙๐ : ๔.๖๕ : ๔.๕๐) และศีลข้อห้า (ร้อยละ ๑๓.๗๑ : ๑๓.๕๖ : ๑๒.๘๖ : ๑๒.๗๖) เท่านั้น นอกนั้นไม่แตกต่างกัน แสดงว่า อายุของนักเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าเฉพาะศีลข้อสอง ข้อสาม และศีลข้อห้า เท่านั้น นอกนั้นไม่มีผล

๖.๔ สถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยต่างกันทุกข้อ และศีลห้ารวม (ร้อยละ ๔๕.๙๕ : ๔๕.๗๑ : ๔๖.๐๙) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทั้งหมด แสดงว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดาของนักเรียนเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้า

๖.๕ การยังมีชีวิตของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดายังมีชีวิต กับที่บิดาหรือมารดา ถึงแก่กรรมแล้วมีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากันเล็กน้อยในทุกข้อ และศีลห้ารวม (ร้อยละ ๔๕.๘๙ : ๔๖.๐๖) ซึ่งต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติทั้งหมด แสดงว่า การยังมีชีวิตอยู่ของบิดามารดา และบิดามารดาถึงแก่กรรมของนักเรียนไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ และศีลห้ารวม

๖.๖ การพักอาศัยกับบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่พักอาศัยกับบิดามารดาและกับปู่ย่า ตายาย หรือญาติมีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากันเล็กน้อยในทุกข้อ และศีลห้ารวม (ร้อยละ ๑๔.๑๖ : ๑๓.๘๘) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด แสดงว่า การพักอาศัยกับบิดามารดาหรือกับปู่ย่า ตายาย หรือญาติของนักเรียนเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ และศีลห้ารวม

๖.๗ อาชีพของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพต่างกันมีการปฏิบัติตามศีลห้า ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันทุกข้อและโดยรวม แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญ เว้นศีลข้อหนึ่งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ (ร้อยละ ๑๑.๔๖ : ๑๑.๗๘ : ๑๑.๗๙ : ๑๒.๒๗ : ๑๒.๖๑) แสดงว่า อาชีพของบิดามารดา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลข้อหนึ่งของนักเรียนเท่านั้น ส่วนศีลข้ออื่นและศีลห้ารวม อาชีพของ บิดามารดาเป็นปัจจัยที่ไม่มีผล

๖.๘ ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักศีลห้า พบว่า ความรู้ ความเข้าใจในศีลห้าของ นักเรียนสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติตามศีลห้า โดยความรู้ ความเข้าใจในศีลข้อหนึ่ง และศีลห้ารวมสัมพันธ์ เชิงบวกกับการปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อและศีลห้ารวม แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจศีลข้อหนึ่งและศีลห้า รวมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ และศีลห้ารวม ส่วนความรู้ ความเข้าใจศีลข้อสาม สี่ และข้อห้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้ารวม นอกนั้น ยังสรุปไม่ได้แน่

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดมีความสัมพันธ์เชิงลบคือการปฏิบัติตามศีลห้า ข้อหนึ่ง ข้อสาม และศีลห้ารวม และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่บ้านและที่อื่นมีความสัมพันธ์กันเชิงลบกับ

การปฏิบัติตามศีลห้าข้อสาม ส่วนนอกนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับการปฏิบัติตามศีลห้า ไม่สัมพันธ์กัน

อภิปรายผล

การศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวิสุทธิพร ในจังหวัดสุรินทร์ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งเพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่าการปฏิบัติตามหลักศีลทั้ง ๕ ของนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับปานกลาง เพราะนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานนั้น โดยทั่วไปแล้ว การดำรงชีพหรือวิถีชีวิตของเด็กส่วนมากก็อยู่กับธรรมชาติมีป่าเขาลำเนาไพรหรือช่วยพ่อแม่ทำนา อยู่ในไร่นา ส่วนมากก็จะมีภาระเลี้ยงชีพ เช่น ไปลงแม่น้ำหรือลำห้วยก็จะหาปลามากิน อยู่ในที่นาก็หากบ หรือปู ปลา มากิน หรือเข้าไปในป่าก็จะได้กระรอก กระแต นก กิ้งก่า หรือสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น นี่เป็นวิถีชีวิตของเด็กชาวอีสานโดยทั่วไป แต่ระดับการปฏิบัติตนตามหลักศีลห้าของนักเรียนโดยรวมแล้ว เฉลี่ยในระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ ๗๖.๕ โดยนักเรียนได้ปฏิบัติตามศีลข้อห้าสูงสุด ร้อยละ ๘๗.๕ รองลงมาปฏิบัติตามศีลข้อหนึ่ง ร้อยละ ๗๙.๑ และปฏิบัติตามศีลข้ออื่น ๆ ลดน้อยรองลงไป ดังนั้นศีลข้อห้าคือ การไม่ดื่มสุราเมรัย สิ่งของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษนั้น นักเรียนยังปฏิบัติอยู่ โดยเห็นว่าไม่ควรเข้าไปข้องแวะกับสิ่งเหล่านี้

วัตถุประสงค์ข้อที่สอง เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล ๕ ของนักเรียนพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ นักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัศึกษานั้น มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ระดับดีมาก ซึ่งพบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาจะมีจิตใจอ่อนโยนกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่โดยพื้นฐานของเด็กนักเรียนทั่วไปแล้วยังมีความเมตตาที่จะช่วยเหลือ ดูแล สิ่งที่เห็นตามที่ยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องของการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ โดยเฉพาะข้อปาณาติบาตเรื่องฆ่าสัตว์นั้น นักเรียนร้อยละ ๘๕ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ผิด ไม่ควรทำ ควรให้ความเมตตา ให้ความรัก ให้ความช่วยเหลือดูแล ถ้ามีเพื่อนทำลงไปจะช่วยห้ามไม่ให้ทำสิ่งเหล่านี้ โดยเฉพาะศีลข้อ ๕ ทั้งนักเรียนประถมศึกษาและระดับมัศึกษาร้อยละ ๙๓ รู้ว่าการดื่มสุรามีโทษมากกว่าประโยชน์ เพราะรู้ว่าการดื่มสุราผิดศีลแน่นอน และความรู้ความเข้าใจในศีลข้อ ๓ (กาเมสุมิฉฉา) นั้น นักเรียนระดับประถมศึกษาเห็นว่า ถ้าทำผิดศีลข้อนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรทำ หรืออาจจะยังไม่ถึงขั้นที่จะทำ ซึ่งนักเรียนเกือบร้อยละ ๙๑ ไม่ควรทำผิดศีลข้อนี้ไม่ดี โดยสรุปแล้ว ในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามศีลทั้ง ๕ ข้อนั้น นักเรียนทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเห็นว่า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติศีลทั้ง ๕ ข้ออย่างดีและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่สาม เพื่อศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทั้งที่วัดหรือที่บ้านนั้น ส่วนมากนักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร สืบเนื่องจากกิจกรรมในวัดส่วนมากจะเป็นการปฏิบัติตามประเพณี หรือปฏิบัติตามวันสำคัญทางศาสนา ส่วนมากจะเป็นประเพณีที่ผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่ไปร่วม นาน ๆ ครั้งจะมีกิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นหรือโรงเรียนจัดขึ้นส่วนน้อยในแต่ละปี แต่ส่วนมากนักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดมากกว่าที่บ้าน ส่วนมากนักเรียนชอบทำบุญถวายสังฆทานที่วัด ร้อยละ ๖๓.๕

ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่สี่ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ คือ ระดับชั้นปี เพศ อายุ อาชีพ ความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักศีลห้า แต่การมีชีวิตอยู่ของบิดา มารดาของนักเรียนนั้นจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากันเล็กน้อยในทุกข้อ แสดงว่า นักเรียนที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยจะมีความอบอุ่นมีครอบครัวให้ความดูแลตลอด แต่เด็กนักเรียนที่พ่อแม่เสียชีวิตหรือพ่อแม่หย่าร้างกันหรือพ่อแม่ไม่อยู่ ให้เด็กอยู่กับปู่ย่าตายายก็มีผลกับเด็กนักเรียนบ้าง เด็กอาจจะขาดความอบอุ่นหรือการดูแลไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จึงทำให้การปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ข้อมีข้อที่แตกต่างกันเล็กน้อย

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๓, ๙, ๑๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๔.
- ธนิต อยู่โพธิ์. อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๓.
- บรรเจอดพร รัตนพันธุ์. เส้นทางโรงเรียนวิสุทธิพร : กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และปกเจริญผล, ๒๕๔๐.
- ปิยะธิดา ขจรชัยกุล. ปัจจัยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครอบครัว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๒๖๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พุทธทาสภิกขุ. **ทาน คีล ภาวนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๒**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สมเด็จพระยาธรรมาธิราชธรรมาธิบดี. **จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองศรีอยุธยา**. พระนคร : ห้างหุ้นส่วน
จำกัดบรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๖.

เว็บไซต์

ไทยรัฐ ออนไลน์, โพล “เอแบค” ชี้ ประชาชน 75.2% คิดว่า “คุณธรรม จริยธรรม” สังคมไทยเสื่อมลง,
[ออนไลน์, แหล่งที่มา : <http://www.thairath.co.th/content/357920> [2556]